POROBA IZRAELE A NAROZENÍ MOJŽÍŠE

P?vod materiálu
Jaroslav Coufal
Po?adí v lekci
19

Ž 40,2-Všechnu nad?ji jsem složil v Hospodina. On se ke mn? sklonil, slyšel m?, když o pomoc jsem volal.

klí?ové pojmy, dobové a textové souvislosti - rozmnožení Izraele v Egypt? - vidí vyprav?? jako ovoce Božího požehná- ní a Boží v?rnosti. Požehnání vyvolenému lidu však vyvolává závist,

strach a podez?ívavost u takového vládce, který **nezná** nic o povaze vyvoleného lidu (viz v.8-10). Jestliže se plní Boží zaslíbení, neznamená to

ešt?, že jsou automaticky a napo?ád odstran?ny všechny p?ekážky, na které m?že lid víry narazit. **- zotro?ení a nucené práce** jsou nejen sou?ástí egyptské civilizace, biblický vyprav?? je vidí jako typickou reakci zbožšt?lé a pyšné moci na d?j, který nemá ve své režii. Rojí se tu nekontrolovan? jakýsi podez?elý živel? - dráby a robotu na n?j! Ani tento - bezesporu úsp?šn? - provedený plán však nezbaví Egyp?any strachu z životaschopnosti Izraele.

Jediným ?ešením však je otrockou d?inu ztrp?it a p?itvrdit (v.14) **- p?íkaz porodním bábám** - p?edstavuje další vystup?ování protiizraelské- ho tažení. Nepomohly-li stup?ované nucené práce, chce farao zasáhnout „plodivost“

Izraele p?ímo u zdroje: na likvidaci se mají podílet hebrejské porodní báby. Zatímco se však mocný Egypt bojí Izraele, porodní báby se bojí Boha. On je pro n? jedinou autoritou, kterou stojí za to vzít vážn? (viz Sk 5,29). Báze? p?ed Hospodinem, respekt jeho životodárné v?le, rozhodnutí víry „k ob?anské neposlušnosti“ ma?í smrtící faraónovy plány. Kontrast p?íkladného postoje v?rnosti a sebezbožn?lé zv?le zvýraz?uje i to, že ženy vyprav?? pojmenovává, zatímco farao z?stává bezejmenný **- vyhlazovací dekret** (v.22) - kterým farao ?eší situaci nakonec, je krutý i rafinovaný. Hebrejští chlapci mají být ob?továni posvátné ?ece Nil- u, která podle egyptských p?edstav p?inášela požehnání polím. D?ti Izraele mají být ob?továny k rozmnožení plodivých sil pohanského božstva. P- roto první rána, kterou Hospodin povede proti egyptským boh?m, zasáhne práv? Nil. **- Mojžíšovo narození a záchrana** - nese rysy spole?né r?zným bájím o „plavá?kovi“. Vyprav??i jde ovšem o to, že to nebyla ani náhoda ani osud, co Mojžíše p?ivedlo na faraón?v dv?r, ale Boží vysvoboditelské plány. Proto je nap?. ošatka (v.3) ozna?ena stejn? jako Noemova archa - jde tedy o „plavidlo“, ve kterém situací hrozící záhuby „proplouvá“ možnost nového za?átku. P?íb?hem o dít?ti Nilu, vychovávaném „na státní útraty“ u faraónova dvora, se víra posmívá pyšné a kruté moci a vyjad?uje zárove? d?v?ru v moc skrytou a p?ec vposledu vít?znou, v moc Boží v?rnosti. Tuto dvojzna?nost lze vid?t i v samotném jménu Mojžíš - zatímco „egyptským uším“ zní jako „syn božstva“ (t.j. Nilu), „hebrejským uším“ zní jako „vytahující“ (t.j. vyproš?ující z pout otroctví a smrti).

úskalí textu

- pojem „porodní bába“ vzbuzuje u d?tí p?edstavu sta?eny. S tím se pak p?irozen? snoubí i p?edstava v?kem podmín?né v?rnosti Bohu (která je „v- hodná“ pro staré, nikoli pro mladé). Zd?razn?te proto d?tem, že vypráv?- ní nikde nemluví o tom, zda byly už staré ?i mladé. Nebojte se také naplno vypráv?t o jejich lsti. Nezapome?te ovšem, že tato pasáž (1,18-19) má funkci zesm?šn?ní: ten, který je v Egypt? uctíván jako B?h, jenž má na své stran? armádu a státní aparát - se nechá obelstít osobami dvojnásob bezmocnými a nezaštít?

nými: ženami - a „hebrejkami“ (hebrej je vlastn? ozna?ení diskvalifikující, „póvl") - vypráv?ní o Mojžíšovi zní na první poslech jako pohádka. Od pohádkového, p?íp. bájeslovného podání je však pot?eba odlišit zv? stné rysy tohoto p?íb?hu: u Mojžíšovy kolébky nestojí žádné sudi?ky, ale d?v?ra v Boží v?rnost. V Mojžíšov ? p?íb?hu není nic rozhodnuto p?edem s osudovou nutností - ale p?íb?h se odvíjí v neustálém rozhovoru (a n ?kdy i vý?itkách a sporech) s Bohem.

pom?cky: - obrázek Nilu, pyramid, faraóna (použijte n?které z d?tských encyklopedií, nap?. z Edice Historie - Starov?k)

motiva?ní uvedení do p?íb?hu:

Otázka pro mladší a st?ední školní v?k:

Mají to leh?í na sv?t? „kluci“ nebo „holky“? - upozorn?te na odvážnost a pohotovost Mojžíšovy sestry Mirijam.

Otázka pro starší školní v?k: Zeptejte se, ke jakému typu povolání se hodí úsloví „d?u jak otrok“. Rozhovor m?žete rozší?it o otázku, které spole?enské skupiny taková t?žká a nepopulární povolání vykonávají a jaký k nim mají ostatní lidé vztah (Romové, Ukrajinci, lidé s nižším vzd?láním, lidé trestaní a pod.) Takto snadn?ji vysv?tlíte, jak se Egyp?ané dívali na hebrejce.

osnovy vypráv?ní a) poznámky a osnova pro mladší a st?ední školní v?k:

I. Motivace

II. Rozmnožení Izraelc? a faraónovy obavy

III. Zotro?ení a vyhlazovací p?íkazy

IV. Odvážný plán Mojžíšovy maminky

V. Mojžíš zachrán?n, vychován u maminky

VI. Mojžíš na královském dvo?e

b) poznámky a osnova pro starší školní v?k

I. Motiva?ní rozhovor

II. Požehnání Izraeli a podez?ívavost faraóna

III. Nucené práce a jejich stup?ování

IV. Surové zacházení s Izraelci

V. P?íkaz porodním bábám a jejich reakce

VI. Faraónova nespokojenost s prací porodních asistentek

VII. Vyhlazovací dekret

VIII. Narození syna - skrývání

IX. Odvážný plán Mojžíšovy matka

X. Pohotová a odvážná sestra

XI. Mojžíš u matky a na faraónov? dvo?e

I. STRACH Z CIZÍHO

Do vaší t?ídy chodí spolu s vámi r?zní spolužáci. Nemáte p?itom všechny stejn? v oblib? – s n?kterými se kamarádíte víc, s n?kterými mí? nebo v?bec. S kým si rozumíte víc a s kým mí?? Jsou lidé, se kterými se máme o ?em bavit, zajímají nás stejné v?ci, máme spole?né zájmy. ?asto však potkáváme lidi tak jiných zájm ? i povah, že si s nimi nemáme co ?íct. Nemluvíme spolu, a proto nem?žeme ani jeden druhého pochopit. N? kdy jsou skute?n? zcela odlišní od našeho zp?sobu uvažovaní, života, jindy to jsou však jen naše p?edsudky v ??i nim.

I v celé spole?nosti se mohou vyskytovat skupiny lidí, na které se ostatní dívají skrz prsty. Ned?v??ují jim, mají pocit ohrožení. Jsou takové skupiny i u nás dnes? Nap?. Rómové, Vietnamci, Ukrajinci, lidé bez vzd? lání, lidé trestaní apod. Takoví nemívají práv? naše sympatie. Možná se snaží; d?lají, co mohou, aby je okolní spole?nost p?ijímala – jenže jakmile jednou pat?íš k ur?ité neoblíbené part?, je tím ur?en vztah ostatních k tob?. Ke slovu pak p?ichází zjednodušené myšlen jako: jsi-li Róm – kradeš, jsi-li Vietnamec – jsi p?ekupník, jsi-li Ukrajinec – jsi dobrý jen na pod?adnou práci atd. Mohou být poctiví, mohou d?ít jako otroci od rána do ve?era, ale jejich postavení se v o?ích spole?nosti málokdy zm?ní.

Podobné osudy zažívali ameri?tí otroci, kte?í vyjad?ovali ve spirituálech n?kdy ná?ek nad svým postavením (Nezná tu nikdo soužení mé, S 217), jindy zase svou nad?ji na lepší domov (Vozí?ku, ke mn? le?, S 377). Taková utrpení prožíval op?tovn? v d?jinách také židovský národ. Víte, kdo naposledy usiloval o jeho vyhubení? Co vedlo Hitlera k nenávisti v??i celé rase a co vede i dnes k rasovým ?istkám?

Stejn? jako dnešní pokusy o rasové ?istky za?íná i zpráva o porob? Izraele v Egypt?: strachem. Strachem z cizího národa, nenávistí (xenofobií).

II. PODEZ?ÍVAVOST FARAÓNA

D?vodem, pro? se Egyp?ané Izraelc? báli, bylo, že se tak rozplodili, až jich bylo všude plno. V p?ípadném vále?ném konfliktu by se Izraelci mohli obrátit proti Egyptu. D?ležitá je tu poznámka o novém faraónovi, který nic nev?d?l o Josefovi. Nev?d?l o tom, co Josef ud?lal pro záchranu Egypta. Nový farao nem?l pov? domí o tom, co tenkrát Egyp?any s Izraelci spojovalo. Tehdy to byl spole?ný zájem na p?ežití v ?ase nedostatku; ten se však nyní vytratil. Jejich cesty se v nové situaci rozešly. Farao pojal v??i Izraelc?m ned?v? ru.

Ned?v?ra, strach, p?edsudky, podez?ívavost… to jsou charakteristické znaky egyptské moci. Vzpomínáte si na n?jakou situaci, kdy byl proti vám n?kdo zaujatý? Kdy vás n?kdo podez?íval ze špatného úmyslu? To je vždycky nep?íjemná situace. T?eba vás v?dce party podez?íval, že chcete zaujmout jeho pozici. Nebo si ve t? íd? mysleli, že chcete být chyt?ejší než ostatní, nebo že u?itel?m podlézáte. K ?emu vedou takové obavy? Jak se k vám potom ostatní chovají? Oby?ejn? vám za?nou házet klacky pod nohy.

III. NUCENÉ PRÁCE A POŽEHNÁNÍ IZRAELI

Práv? do takové situace se v Egypt? dostali Izraelci. Egyp?ané je zotro?ili a jejich otroctví je ?ím dál surov?jší. Utrpení Izraele nás nutí zamýšlet se nad jeho smyslem. M?že mít utrpení n?jaký smysl? Navíc jde o utrpení Božího vyvoleného lidu! Byla to pouze ustrašená reakce ohrožené egyptské moci?

Izraelci se m?li velmi zle. Ale to utrpení je p?i nejmenším uchránilo p?ed tím, že by se v Egypt? zabydleli. Až dosud se jim zde nevedlo tak špatn?. Jídla tu m?li ur?it? dost. Jenže to není ta zem, kam kdysi Hospodin p?ivedl Abrahama a kterou slíbil jejich praotc?m. Možná i proto muselo to trápení p?ijít, aby v rozhodující chvíli bez váhání opustili toto pohanské prost?edí, kde lidé uctívali všecko možné, a zatoužili vrátit se tam, kde je jejich pravý domov a kde budou op?t sloužit Hospodinu.

A tak Boží lid trpí, ale p?es to všechno utrpení roste! To je jednozna?né znamení Božího požehnání a v?rnosti. To je jasný signál, že Hospodin stojí na stran? svého lidu, i když to automaticky neznamená život bez komplikací.

IV. P?ÍKAZ POROBNÍM BÁBÁM A JEJICH REAKCE

Z ?eho všeho míváme my lidé strach? Je to vždycky stejný strach? Bojíme se stejn?, když jsme vyvolaní k tabuli, jako když vážn? onemocní n?kdo, koho máme rádi? O r?zné podob? strachu ?teme také v našem p?íb?hu.

Ve snaze zlikvidovat Izraelce p?ikázal farao porodním bábám, aby všecky narozené izraelské chlapce hned po porodu usmrtily. Tento rozkaz byl dalším projevem faraónova strachu.

P?ímým protikladem strachu faraónova je tu strach porodních báb. Mají strach ubližovat lidu Božímu. Mají v ?tší úctu k Hospodinu než k faraovi. Tento „strach z Boha“ je osvobozuje ke správnému jednání. Pán B?h je pro n? jedinou autoritou, kterou respektují, a to vede nejen ke zma?ení faraónových plán?, ale i k tomu, že Hospodin svému lidu ješt? víc žehná: lid se množí a je velmi zdatný.

Rozdíl mezi faraónem a porodními bábami je i v tom, jak o nich Bible mluví. Ti, kdo poslouchají Boha, mají konkrétní jména (Šifra a Púa) – jsou tedy d?ležitými postavami. Naproti tomu faraónovo jméno nestojí za zmínku. Není d?ležitý. V pop?edí stojí prosté, oby?ejné ženy. Na rozdíl od mocného faraóna v?dí, p?ed kým mají mít respekt. Jsou state?né, protože se bojí Boha. A proto je jejich jednání je provázeno Božím požehnáním.V tom nám jsou p?íkladem. Nevíme, jestli byly staré ?i mladé. Nezáleží na tom, jestli jsme sta?í nebo mladí. D?ležité je, aby to, co d?láme, provázelo Boží požehnání.

V. VYHLAZOVACÍ DEKRET

Farao je však stále nebezpe?ný. Vydá nové na?ízení, podle kterého mají být všichni izraelští chlapci hned po narození hozeni do ?eky Nilu. Tento „vyhlazovací dekret“ má jednak zlikvidovat obávané Izraelce, jednak posílit pohanské božstvo, jemuž jsou tyto d?tské ob?ti p?edhazovány.

?eku Nil totiž Egyp?ané považují za posvátnou; tím, jak se rozlévá do kraje, p?ináší podle nich požehnání polím. To je p?ece paradox: hr?zná faraónova moc a božsky uctívaný Nil jsou tak slabí, že musí být „p?ikrmováni“ bezbrannými izraelskými chlapci! Jak dlouho.se m?že takový režim udržet?

VI. ODVÁŽNÝ PLÁN MOJŽÍŠOVY MATKY

Dlouho nevydržel, protože B?h má jiné plány. Božím plánem je dostat izraelský lid z Egypta do zem?, kterou jim dá. A ten, kdo jeho lid odsud vyvede, se práv? narodil. Hrozí mu však smrt, stejn? jako ostatním hebrejským chlap?m. Jeho matka se však tomuto na?ízení vzep?ela. Dokud to šlo, tak svého syná?ka ukrývala. Ale pak už se jeho narození nedalo utajit. Vyrobila tedy z rákosí ošatku, dala do ní dít? a vložila ošatku do rákosí u b?ehu Nilu. Ud?lala to v nad?ji, že Hospodin jejího syna zachrání. M?la sice ur?itou p?edstavu, jak by se to mohlo stát, ale ten plán mohl a také nemusel vyjít.

Kdo však má celou situaci – a celou záchranu Izraele - pevn? v rukou, to není ani osud, ani náhoda, to je Pán B?h. K ?ece p?ijde faraónova dcera, uslyší plá? dít?te, slituje se nad ním, a protože se sama nem?že o dít? starat, sv??í je do pé?e izraelské žen?. A p?itom netuší, že vlastn? vrací dít? jeho vlastní matce.

VII. MOJŽÍŠ U MATKY A NA FARAÓNOV? DVO?E

A tak - podle Božího plánu - je chlapec vychován: prvních p?t let je se svou maminkou. Když potom p?ichází do faraónova paláce a dostane jméno Mojžíš, dob?e už ví, že pat?í k lidu Božímu, který má na sv?t? zvláštní poslání. To je to nejd?ležit?jší pro jeho další vzd?lávání i pro celou jeho budoucnost. Zatím bude vyr?stat na faraónov? dvo?e a seznámí se se vším, co bude p?i svém poslání pot?ebovat.

Mojžíš (to je Vytahující) už nyní také svým jménem odkazuje k Pánu Bohu. Hospodin zachra?uje sv?j lid, vytahuje ho z Egypta. Izraelci budou muset na ten den ješt? dlouho ?ekat, ale Boží pomoc už za?ala.

D?ležitou úlohu v Božím plánu sehrály také porodní báby. M?ly strach, ale ne z faraóna, nýbrž z toho, že by nesloužily Hospodinu a jeho lidu. Na obrázek s porodními bábami m?žeme psát, ?eho se bát máme, ?eho nemáme a pro?.

MODLITBA

Hospodine, d?kujeme za lidi, na kterých m?žeme pozorovat, co to znamená bát se tebe. D?kujeme za p?íklad t?ch porodních báb, na kterém to vidíme. Bát se tebe neznamená být ustrašený, ale naopak odvážn? dosv?d?ovat p?ed lidmi tvou v?li. Prosíme, abychom se i takto „báli“ tebe a ne lidí. Amen

podn?ty pro rozhovor

- Na které skupiny lidí se v naší spole?nosti dívají mnozí podez?ívav? a s p?edsudky?

- Víte, jakým lidem a kdy velice živ? promlouvaly p?íb?hy o zotro?eném Izraeli? (ameri?tí otroci - viz spirituály, k?es?ané v Latinské Americe)

- Víte, že podobn? jako Egyp?ané se k Žid?m chovali i mnozí k?es?anští panovníci?

- Který režim cht?l naposledy vyhubit židovský národ?

- Víte o n?jakém národu, národnosti, rase, kterým hrozí zni?ení v této dob?? Víte, kdo se staví na jejich obranu? - Komunistický „zákon o rodin?“ z r. 1962 m?l být také jakýmsi „vyhlazujícím dekretem“. Rodi??m m?lo být od?ato právo na výchovu d?tí. Vše m?l organizovat stát prost?ednictvím školského systému. Tenkrát místo biblických porodních bab vystoupilo proti p?ijetí tohoto zákona n?kolik jedinc? a staršovstev naší církve. Znáte jejich jména? Je d?ležité si takovéto události a lidi pamatovat?

- Jak se chovají lidé v totalitním režimu? ?eho se bojí?

- Existují dnes nespravedlivé zákony, na?ízení vlády nebo prezidenta?

- Znáte n?jaké náboženství nebo stát, kde byli lidé ob?továni božstv?m?

- ?eho se bojíte ve t?íd?, ve m?st?, na vesnici?

- Jak je ?lov?k p?edznamenán prost?edím, kde vyr?stá (výchova v rodin?, ve škole, Mojžíš: do p?ti let doma, potom na dvo?e faraóna)

- Pamatujete si na n?co p?kného nebo hrozivého, co jste zažili ve školce - když jste byli malí?

Odkaz na pracovní list
19 Poroba Izraele a narození Mojžíše - st
19 Poroba Izraele a narození Mojžíše
Odkaz na píse?
Posila na cestu (SV135)
B?h kdyby se k nám nehlásil (EZ188)
Není lepší na tom sv?t? (EZ611)
Bu? v?le tvá, bu? v?le tvoje všude tam
Báby (SV47)
Kdo m? z pout mých ven vyvodí
Cílová skupina
Starší školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 1
Biblický odkaz (kat)
Exodus 1,7–22
Exodus 2,1–10